

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Г. Е. Міхненко

Національний технічний університет України «КПІ»

Навчання іноземної мови майбутніх інженерів у технічному університеті має свої особливості, серед яких основними є: а) спрямованість на отримання значимої інформації; б) спрямованість на оволодіння видами мовленнєвої діяльності, що дозволяє користуватися даною інформацією; в) органічний зв'язок із професійними інтересами майбутніх фахівців [1]. Оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією, здатність до писемної та усної комунікації як рідною, так і іноземною мовами, навички управління інформацією є компетенціями, які визначаються освітньо-кваліфікаційною характеристикою як інструментальні [2], тобто такі, рівень сформованості яких обумовлює розвиток вузькопрофесійних вмінь і навичок.

Актуальність іноземної мови як навчальної дисципліни підтверджується результатами проведеного нами анкетування студентів 1-2 курсів факультету електроенерготехніки та автоматики НТУУ «КПІ». 100 % опитаних студентів вважають, що володіння іноземною мовою є обов'язковим для сучасного інженера, 98 % погоджуються з тим, що іноземна мова у технічному вузі – необхідна дисципліна, 94 % опитаних розглядають іноземну мову як один із засобів отримання новітньої професійно значущої інформації.

Разом з тим, студенти, будучи впевненими в тому, що зможуть оволодіти англійською мовою на рівні, достатньому для ефективної комунікації у професійному середовищі (86 % респондентів), дозволяють собі несистематичну підготовку до занять з англійської мови і самі ж визначають цей факт як одну з головних причин труднощів у вивченні даної мови (73 %). На жаль, спостерігається і досить низький рівень внутрішньої мотивації вивчення іноземної мови: 41 % респондентів готуються до занять з англійської мови тільки тому, що це – вимога програми, а не для того, щоб здобути глибокі знання та оволодіти мовою як засобом спілкування. Тих, хто навчається активно, проявляючи ініціативу під час планування, структурування та виконання власних навчальних дій, є зовсім небагато. Більшість послуговується реактивним способом, діючи згідно з інструкціями та здійснюючи види діяльності, які їм пропонують викладачі.

Усвідомлюючи необхідність і навіть висловлюючи бажання змінити позицію приймача знань на позицію будівельника власного знання та особистісного професійного розвитку, наші студенти – майбутні інженери – часто проявляють неабияку пасивність. Причиною цього, на нашу думку, є те, що застосовані технології, методи та прийоми навчання спрямовані на підвищення рівня навченості, а не на забезпечення активної пізнавальної діяльності студентів, формування інтелектуальних якостей. Майже не враховуються індивідуально-психологічні особливості студентів та їхні схильності до певної професійної діяльності.

Вимога формування інженера-інтелектуала, носія високого рівня інтелектуальної культури та інноваційного мислення, орієнтованого на нововведення та прогресивний розвиток виробництва, на жаль, не реалізовується в достатній мірі.

Відомо, інженерне мислення XXI ст. являє собою складне системне утворення, що включає в себе синтез образного і логічного мислення та синтез наукового і практичного мислення. Діяльність інженера поєднує ці полярні стилі мислення, вимагає рівноправ'я логічного та образно-інтуїтивного мислення, рівноправ'я лівої та правої півкулі мозку.

У інженерів має бути розвинений технічний інтелект, який характеризується практичною, а не теоретичною спрямованістю. Однією з його важливих складових, на думку науковців [3], є просторова уява, а також взаємозв'язок понятійно-логічного і практичного мислення, його оперативність, що проявляється в умінні ефективно застосовувати знання для швидкого прийняття рішень у різних умовах.

Ми погоджуємося з думкою, що для формування інтелектуальних якостей, інженерного мислення студентів технічного університету необхідно засобами будь-якої навчальної дисципліни сприяти розвитку їхнього логічного, образного, просторового мислення і уяви; розвивати практичне мислення під час вирішення задач різної складності, виконання завдань, що відповідають професійним нахилам студентів (навчаючи будь-яких дисциплін) та розвивають здібності приймати рішення й оперативно діяти як у стандартних, так і нестандартних ситуаціях тощо [3].

Згідно з результатами вищезгаданого нами опитування, студенти визнають, що вивчення іноземної мови безпосередньо впливає на якість мислення (87 %). 70 % опитуваних отримують інтелектуальне задоволення від вивчення іноземних мов, а 81 % – розвивають свої інтелектуальні здібності.

Одним із дієвих засобів розвитку інтелектуальних здібностей і, водночас, оволодіння майбутніми інженерами іншомовною мовленнєвою компетенцією є використання інтелектуальних ігор на заняттях з іноземної мови. Інтелектуальні ігри являють собою індивідуальне або колективне виконання завдань, які вимагають застосування продуктивного мислення в умовах обмеженого часу та змагання. Інтелектуальні ігри приваблюють студентів новизною форми та можливістю виявити себе. Активізується інтелектуальна діяльність студента, його емоційний стан, формуються інтелектуальні якості.

Усі інтелектуальні ігри поділяють умовно на елементарні, складені (поєднання елементарних) та творчі. Найвідомішими інтелектуальними іграми є олімпіади та ігри типу «Питання-Відповідь», в яких учасникам пропонують дати відповідь на запитання за певний час (наприклад, «Що? Де? Коли?», «Брейн-ринг»).

У процесі навчання іноземної мови важливим є підбір (розробка) ігор, що відповідають не тільки інтересам студентів, а й їхньому типу інтелекту та вимогам освітньо-професійної програми до підготовки фахівця.

Так, серед студентів факультету електроенерготехніки та автоматики популярними стали наступні ігри та ігрові завдання елементарного типу:

- «Розмовляй запитаннями»: студенти в парах отримують ролі (наприклад, «викладач» і «студент») і «розігрують» ситуацію (наприклад, «на іспиті»), використовуючи лише запитання.
- «Протиріччя»: прослухавши речення, студенти ідентифікують суперечливі речення, записуючи їх у відповідну частину таблиці (наприклад, такі речення, як-от: «There are no adjectives in this short sentence», «This sentence ends with a noun»).
- «Зникаючий текст»: студенти запам'ятовують велике речення чи текст по мірі того, як викладач «витирає» певні слова та частини тексту на дошці/екрані.
- «Напиши по-різному»: студенти протягом певного часу записують фразу різними способами (звичним почерком, друкованими літерами, непарні літери – великі та письмові, парні – малі та друковані та ін..).
- «Виконай інструкції»: студентам роздається бланк, на якому вони відповідно до прослуханих інструкцій англійською мовою за певний період часу виконують різноманітні завдання, що стосуються розміщення об'єктів, їхнього поєднання, тощо.
- «Складні анаграми»: переплутаними є не тільки букви, а й слова.
- «Мовні трюки». Наприклад, студенти мають розгадати загадку: “There were twenty six sheep in the field. One died. How many left?” Але викладач при цьому читає швидко, так що студенти чують: “There were twenty sick sheep in the field.” Інший варіант таких завдань: студентів просять визначити принцип наступної послідовності – 8, 5, 4, 9, 1, 7, 6, 10, 3, 2. (Відповідь: алфавітний порядок слів, що позначають дані цифри).
- «Продовжи думку»: студенти доповнюють речення власними двома, але те, що дане речення є неоднозначним, викладач не зазначає (наприклад, речення “I think we’ve asked an awful lot of them” може означати “we have been too demanding” або “we’ve invited too many people”).

Зрозуміло, це далеко не повний перелік інтелектуальних ігор, що можуть бути використані у навчанні майбутніх інженерів іноземної мови і, разом з тим, у вирішенні проблеми формування у майбутніх інженерів інтелектуальних якостей, нового типу інноваційного мислення.

Розробка способів подачі матеріалу та закріплення знань, а також виявлення психологічних особливостей аудиторії, врахування індивідуального стилю кожного студента є надзвичайно важливими моментами у викладанні будь-якої дисципліни. Слід пам'ятати, що за умов безпрецедентного соціального динамізму, «в освіті актуалізується проблема пошуку нових стратегій мислення та моделей поведінки; у процесі викладання і навчання, в досягненні їхнього результату у вигляді якісної освіти вирішальна роль належить не виключно змісту навчання, а соціальному середовищу і способам, за допомогою яких подається матеріал» [4, 4].

Література:

1. Меркулова, Л. П. Формирование профессиональной мобильности специалистов технического профиля средствами иностранного языка : автореф. дис... док. пед. наук: 13.00.08 [Электронный ресурс] / Л. П. Меркулова ; СГАУ. – Самара, 2008. – Режим доступа : http://www.ceninauku.ru/info/page_18106.htm.
2. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра. Галузь знань 0507 «Електротехніка та електромеханіка». Напрямок підготовки 6.050702 «Електромеханіка». Спеціальність 7.05070204 «Електромеханічні системи автоматизації та електропривод». – Офіц. вид. – К.: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012. (Галузевий стандарт вищої освіти України)
3. Соколова, И.Ю., Кабанов, Г.П. Качество подготовки специалистов в техническом вузе и технологии обучения: учебное пособие для педагогов, аспирантов, магистрантов. / И.Ю. Соколова, Г.П. Кабанов. – Томск: Изд-во ТГПУ, 2003. – 203 с.
4. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір / авт. кол. : В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 220 с.